

Sdělovací prostředky na křižovatce
Poselství Benedikta XVI. ke 42. Světovému dni sdělovacích prostředků

Papežská rada pro sdělovací prostředky

42. Světový den sdělovacích prostředků

4. květen 2008

*„Společenské sdělovací prostředky na křižovatce mezi sebeprosazováním a službou.
Hledat Pravdu za účelem jejího sdílení.“*

Draží bratři a sestry,

1. Téma letošního Světového dne sdělovacích prostředků *„Společenské sdělovací prostředky na křižovatce mezi sebeprosazováním a službou. Hledat Pravdu za účelem jejího sdílení“* upozorňuje na důležitost, kterou mají tyto prostředky pro život jednotlivých osob i společnosti. Vezmeme-li do úvahy rozsáhlý fenomén globalizace, neexistuje totiž oblast lidské zkušenosti, v níž by *média* netvořila konstitutivní součást osobních vztahů a sociálního, ekonomického, politického i náboženského dění. V této souvislosti jsem v poselství pro Světový den míru letošního 1. ledna napsal: „Hromadné sdělovací prostředky mají vzhledem k výchovným možnostem, jimiž disponují, zvláštní odpovědnost za to, aby podporovaly pozornost vůči rodině, vyslovovaly její očekávání a práva a ukazovaly její krásu.“ (č. 5)

2. Kvůli hektickému technologickému vývoji dosáhly tyto prostředky mimořádných možností a současně kladou nové a nevídané otázky a problémy. Nepopiratelný je přínos, který mohou dát šířením zpráv, poznatků o událostech i samotného vědění. Rozhodnou měrou přispěly například ke gramotnosti a socializaci, jakož i k rozvoji demokracie a dialogu mezi národy. Bez jejich účasti by bylo opravdu obtížné favorizovat a zlepšovat porozumění mezi národy, dát univerzální rozlet dialogu míru, zaručit člověku primární dobro informovanosti a současně zajišťovat svobodnou výměnu myšlenek zejména v řádu solidarity a sociální spravedlnosti. Ano! *Média* jako celek nejsou jenom prostředky šíření idejí, ale mohou a mají být také prostředky služby spravedlivějšímu a solidárnějšímu světu. Bohužel však nechybí riziko, že se změní na prostředky usilující o podrobenost člověka logikám, které jsou diktovány zájmy, jež momentálně dominují. To je případ komunikace zneužitá za ideologickým účelem anebo proto, aby byly vtíravou reklamou vnucovány spotřební produkty. Pod záminkou prezentace skutečnosti dochází také k tomu, že jsou legitimizovány a vnucovány zkreslené vzory osobního, rodinného i společenského života. Navíc se mnozí za účelem zvýšení sledovanosti někdy neváhají utíkat k různým výstřelkům, vulgaritě a násilí. A nakonec je tu i možnost, že prostřednictvím *médií* budou podávány a podporovány takové modely rozvoje, které zvětšují technologickou propast mezi bohatými a chudými zeměmi namísto toho, aby ji snižovaly.

3. Lidstvo se dnes nachází na křižovatce. Také pro *média* platí, co jsem napsal v encyklice *Spe salvi* o dvojakosti pokroku, který nabízí nevídané možnosti pro dobro, ale otevírá současně propastné možnosti zla, které dříve neexistovaly (srov. č.22). Je proto třeba se ptát, zda je moudré nechat společenské sdělovací prostředky, aby skončili v područí bezohledného sebeprosazování anebo v moci toho, kdo jich použije k manipulaci vědomí. Nebylo by spíše zapotřebí, aby zůstaly ve službách osoby a obecného dobra a přispívaly „k mravní formaci člověka a k růstu vnitřního člověka“ (*ibid.*)? Jejich mimořádný dopad na život jednotlivých osob a společnosti je všeobecně uznávaným faktem. Dnes by však mělo být poukázáno na zvrát neboli na skutečnou proměnu role, kterou *média* procházejí. Je totiž stále zjevnější, že mediální komunikace si někdy nárokuje realitu nejen prezentovat, ale v důsledku moci a síly přitažlivosti, kterou má, ji také určovat. Například bývá konstatováno, že v některých záležitostech *média* nejsou užívána s cílem informovat o událostech, ale přímo je „vytvářet“. Tuto nebezpečnou proměnu jejich funkce zaznamenali mnozí pastýři duší. Právě proto, že jde o skutečnosti, které hluboce zasahují do všech dimenzí lidského života (morální, intelektuální, náboženské, osobní, citové, kulturní), a přitom vydávají všanc dobro konkrétní osoby, je třeba zdůraznit, že ne všechno, co je technicky možné, je také mravně přípustné. Dopad sdělovacích prostředků na život současného člověka proto klade nevyhnutelné otázky, které si žádají neodkladná rozhodnutí a odpovědi.

4. Role, kterou přijaly hromadné sdělovací prostředky ve společnosti, je dnes pokládána za integrální součást antropologické problematiky a představuje ústřední výzvu třetího tisíciletí. Způsobem nikoli nepodobným tomu, ke kterému dochází na frontách lidského života, manželství a rodiny, a na poli velikých současných otázek, týkajících se míru, spravedlnosti, pokoje a ochrany životního prostředí, jsou nyní také v sektoru mediální komunikace ve hře konstitutivní dimenze člověka a jeho pravdy. Když tato komunikace ztratí etická zakotvení a unikne společenské kontrole, vede to k tomu, že už nebere ohled na ústřední a nezczitelnou důstojnost člověka a hrozí, že bude negativně ovlivňovat jeho svědomí a jeho rozhodnutí, čímž bude nakonec podmiňována svoboda i samotný život jednotlivých osob. Proto je nezbytné, aby sdělovací prostředky žárlivě bránily osobu a plně respektovaly její svobodu. Mnozí se domnívají, že dnes je v této oblasti zapotřebí určité „info-etiky“, podobně jako existuje bio-etika na poli medicíny a vědeckého bádání pojícího se k životu.

5. Je třeba vyhýbat se tomu, aby se *média* stala tlampačem ekonomického materialismu a mravního relativismu, jež jsou skutečnými ranami naší doby. Mohou a musí naopak přispívat k tomu, aby byla poznávána pravda o člověku, a bránit ji před těmi, kteří se snaží ji popírat nebo zničit. Lze dokonce říci, že hledání a prezentace pravdy o člověku je nejvyšším povoláním mediální komunikace. Užívat za tímto účelem všechny, stále krásnější a rafinovanější výrazové prostředky, kterými *média* disponují je vznešené poslání, jež je svěřeno v první řadě zodpovědným pracovníkům tohoto sektoru. Je to však poslání, které se určitým způsobem týká nás všech, protože všichni jsme v epoše globalizace uživateli a činiteli mediální komunikace. Nová *média*, zejména mobilní telefony a internet, modifikují samotnou tvář této komunikace a možná, že to je vzácná příležitost k tomu, aby byla znovu načrtnuta, aby byly lépe viditelné, jak řekl můj ctihodný předchůdce Jan Pavel II., podstatné a nezadatelné obrysy pravdy o lidské osobě (srov. apošt. list *Il rapido sviluppo*, 10).

6. Člověk žízni po pravdě a hledá pravdu. Dokazují to pozornost a úspěch, které zaznamenaly mnohé vydavatelské počiny, kvalitní programy či filmy, ve kterých jsou pravda, krása a velikost osoby, včetně její náboženské dimenze, dobře představované a dobře rozpoznatelné. Ježíš řekl: „Poznáte pravdu a pravda vás osvobodí.“ (Jan 8,32) Pravdou, která nás osvobozuje, je Kristus, protože jenom On může odpovědět plně na žízeň po životě a lásce, která je v srdci člověka. Kdo jej potká a nadchne se jeho poselstvím, zakusí neovladatelnou touhu tuto pravdu sdílet a předávat: „O tom, co bylo od počátku, co jsme slyšeli, vlastníma očima viděli – píše svatý Jan – bedlivě pozorovali a čeho jsme se svými rukama dotýkali, totiž o Slovu života svědčíme... a zvěstujeme i vám, abyste i vy měli s námi společenství. Naše společenství je totiž s Otcem a jeho Synem Ježíšem Kristem. Toto píšeme, aby naše radost byla úplná.“ (1 Jan 1,1–3)

Vzývejme Ducha Svatého, aby nechyběli odvážní hlasatelé a autentičtí svědci pravdy, kteří ve věrnosti Kristu a nadšení poselstvím víry „dovedou být tlumočnický dnešních kulturních instancí a nasazují se žít tuto dobu komunikací nikoli jako dobu odcizení a bloudění, ale jako vzácnou dobu hledání pravdy a rozvoje společenství mezi jednotlivými osobami a národy“ (Jan Pavel II., Promluva na sympoziu *Parabole mediatiche*, 9. listopadu 2002).

S tímto přáním uděluji všem své požehnání.

Ve Vatikáně 24. ledna 2008, v den památky sv. Františka Saleského

Benedikt XVI.

Přeložil Milan Glaser. Prozatímní text, 29. ledna 2008